

ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ ПОКРАЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ УКРАЇНИ

Дискіна А.А., Седляр Л.С.

Розглянуто тенденцію основних прямих та непрямих інвестицій в країну за певний період та виявлено основну низку системних вад економіко - правового середовища, які заважають припливу іноземних інвестицій. Представлені можливі шляхи покращення інвестиційного клімату України.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сьогодні від ефективності інвестиційної політики залежать стан виробництва, положення і рівень технічної оснащеності основних фондів підприємств народного господарства, можливості структурної перебудови економіки, рішення соціальних і екологічних проблем. Інвестиції є основою для розвитку підприємств, окремих галузей і економіки в цілому.

Під час економічної кризи інвестиційна діяльність в Україні значно знизилася. Однією з причин цього, було те, що інфляція значно знецінювала інвестиційні засоби. Впродовж останніх років зменшується частина довгострокових кредитів, наданих суб'єктам господарювання всіх форм власності в загальному обсязі кредитів в економіці країни .

Аналізуючи інвестиційний потенціал України, який складається як сума об'єктивних передумов для інвестицій, що залежить як від наявності і розмаїтості сфер і об'єктів інвестування, то він у нас величезний. Але проблема в тому, що і інвестиційний ризик в Україні теж дуже великий.

Станом на 01.01.2012 року загальний обсяг прямих іноземних інвестицій, внесених в Україну , з урахуванням його переоцінки, утрат, курсової різниці, склав 49,4 млрд. дол. США, що в розрахунку на одну особу становить 1084,3 дол. США (рис 1.) [1].

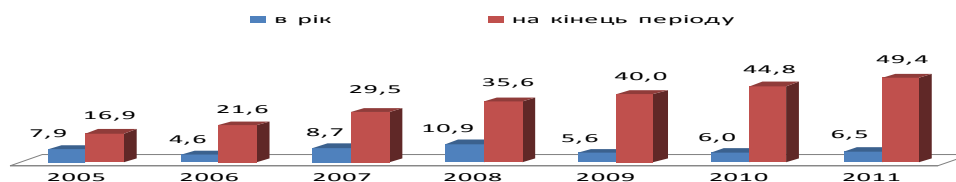

Рис. 1. Обсяг прямих іноземних інвестицій в Україну

Інвестиції спрямовуються у вже розвинені сфери економічної діяльності. На підприємствах промисловості зосереджено 30,9 % загального обсягу прямих інвестицій в Україну, у фінансових установах - 33,1%, найменшим є показник сільського господарства. Докладніше розподіл іноземних інвестицій представлений на рис. 2 [1].

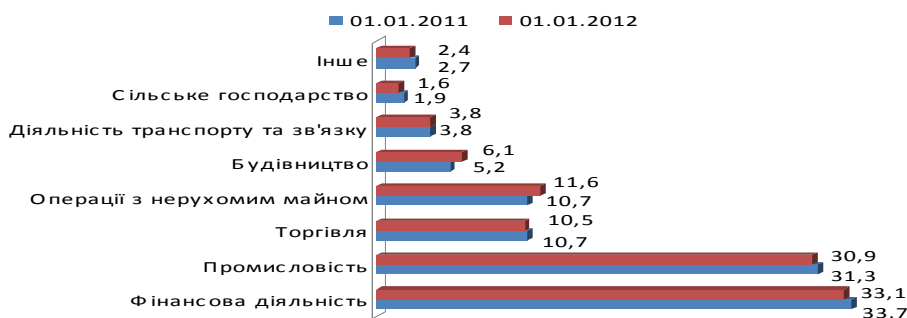

Рис. 2. Розподіл прямих іноземних інвестицій за основними видами економічної діяльності в Україні

Таким чином можна зробити висновок, що залучені іноземні кошти доцільно використовуються і сприяють покращенню та більш ефективному функціонуванню галузей економіки і народного господарства. Проте вони незначні за розмірами, про що свідчить значний дефіцит інвестиційних коштів в певних сферах.

Аналіз досліджень і публікацій останніх років. Розвитку та проблемам недостатності іноземних інвестицій присвячено багато науково-дослідницьких робіт таких науковців як: Гаврилюк О.В, Даниленко А.А., Б.М. Данилишин, Г.С. Стефанишин та інші.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Дивлячись на численні міжнародні дослідження, показники інвестиційного ризику значно перевищують показники інвестиційного потенціалу України. За рейтингом глобальної конкурентоспроможності 2011-2012 року Україна знаходиться на 89 місці, її сусідами в цьому рейтингу є Албанія та Гамбія, що знаходяться на 88 та 90 місці відповідно. За складністю ведення бізнесу вона знаходиться на 142 місці.

Великий тіньовий сектор економіки також відлякує дуже велику кількість інвесторів. Однак, за останні більш ніж двадцять років незалежності України, нам так і не вдалося створити привабливий інвестиційний клімат для притоку зовнішнього капіталу в українську економіку. На жаль, українська економічна сфера та система управління

не дає змогу говорити про передумови для позитивного клімату в сфері інвестицій .

До десятки основних країн-інвесторів, на які припадає майже 83% загального обсягу прямих інвестицій, входять: Кіпр, Німеччина, Нідерланди, Російська Федерація, Австрія, Велика Британія, Франція, Швеція, Віргінські Острови, Британські та Сполучені Штати Америки (рис. 3) [3].

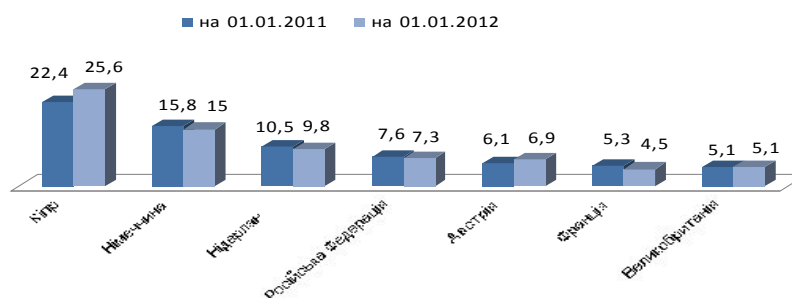

Рис. 3. Розподіл прямих інвестицій в Україну за основними країнами - інвесторами

Незадовільна диверсифікація джерел залучення прямих іноземних інвестицій в Україну по країнах-інвесторах може бути ризиком залежності економіки України від політики кількох країн - основних інвесторів.

Постановка завдання. Інвестиції, у тому числі іноземні, є не лише механізмом розвитку, але й способом регулювання економіки шляхом переливання капіталу. На сучасному етапі розвитку ринку іноземні інвестиції виступають основним джерелом отримання новітніх конкурентоздатних технологій. Купівлю українських підприємств чи їх частки, тобто здійснення процесів злиття (поглинання), іноземні інвестори розглядають як привабливий спосіб інвестування з тих позицій, що зменшується ризик через неефективний менеджмент.

Аналіз досліджень міжнародних компаній дозволяє виявити низку системних вад економіко-правового середовища, які заважають припливу іноземних інвестицій в Україну [4]:

- Недосконалість правового середовища. Цей чинник зазвичай називають у першу чергу, оскільки перешкоди адміністративно-правового характеру - найперші, з якими стикається інвестор. Йдеться про нестабільність, суперечливість, заплутаність регуляторного середовища, численність підзаконних актів, бюрократизм та корупцію,

криміналізацію економіки, неврегульованість системи захисту прав власності, слабкість судової системи;

- Політична нестабільність. Часта зміна урядів, обіцянки різкої зміни політичного курсу та умов ведення бізнесу - аж до націоналізації майна інвесторів, які лунають з боку різних політичних сил, політичні скандали, і, особливо, передвиборчий період посилюють настороженість іноземних інвесторів та сприймаються ними як додаткові ризики, які потребують підвищення прибутковості інвестицій;

- Неврегульованість законодавчого забезпечення процесу інвестування. Зараз в Україні існує безліч нормативних актів, що регулюють інвестиційну діяльність, однак, відсутній один консолідований документ, який би чітко регулював правовідносини у цій галузі і мав би забезпечувати сприятливий режим іноземного інвестування в Україні. Процес становлення нормативної бази в Україні щодо регулювання інвестиційної діяльності вимагає тривалого часу, оскільки одні нормативні акти приймалися, інші відмінялися, або їх положення знаходили своє відображення в інших нормативних актах [1].

- Обтяжлива митна політика. Інвестори звертають увагу на перешкоди для ввезення потрібних устаткування, сировини та комплектуючих, вивозу виробленої продукції. В даному контексті слід зазначити, що послаблення митних бар'єрів для підприємств з прямими іноземними інвестиціями все ж потребує серйозного державного регулювання.

- Недосконалість галузей інфраструктури. Незважаючи на порівняно високий рівень розвиненості, мережа автомобільних доріг та залізниць, системи енерго- та водопостачання, зв'язку тощо потребують в Україні суттєвого вдосконалення. На поліпшення інфраструктурних умов спрямовано, зокрема, низку проектів Світового банку в Україні;

- Нерозвиненість інституційної інфраструктури ринку. Світова практика сучасного бізнесу пов'язана з постійною співпрацею з різного роду аудиторськими, консалтинговими та іншими фірмами. Відсутність середовища таких фірм, гідних, з позицій іноземного інвестора, довіри, суттєво погіршує його враження від підприємницького клімату в Україні. Проте в стратегічному контексті таке відокремлення фінансових потоків вітчизняного та іноземного капіталів веде до ослаблення фінансової системи країни. Інвестори також звертають увагу на нерозвиненість державних інституцій, які повинні здійснювати супровід іноземних інвесторів;

Виклад основного матеріалу дослідження. В Україні є певні плюси, які і не дають їй опинитися за бортом прямого іноземного інвестування і приваблюють певних інвесторів.

По-перше - це ресурсний потенціал, по-друге - досить високий рівень вищої освіти, по-третє - вартість робочої сили у порівнянні з іншими високорозвиненими країнами є значно нижчою. Також Україна є центром Європи і через неї проходять велика кількість торгівельних шляхів з іншими країнами.

Для забезпечення економічного зростання, сприятливий інвестиційний клімат на нинішньому етапі стає головною задачею. Потрібне радикальне поліпшення інвестиційного клімату, бо нині він, не дивлячись на очевидні позитивні зміни, залишається вельми непривабливим. У інвесторів повинна скластися впевненість, що сьогодні краще, ніж вчора, а завтра буде краще, ніж сьогодні.

Серед основних чинників, які мають зробити інвестиційний клімат значно "теплішим", є:

1. Боротьба з корупцією. Найефектнішим шляхом вирішення цієї є лібералізація, обмеження можливостей втручання урядовців в господарські процеси, скорочення сфер адміністрування і регулювання. Там же, де вони необхідні, повинні бути розроблені гранично прості і прозорі процедури виконання адміністративних функцій, а також контролю над їх виконанням. Необхідно спростити процедури по організації бізнесу. Зараз потрібні резолюції безлічі інстанцій і дозвільних документів. Замість "дозвільної" системи доцільно запровадити принцип "повідомлення", що відповідає найкращим світовим практикам (наприклад, підприємство створюється шляхом простого повідомлення певної державної установи, а не отримання дозволу від неї).

2. Простота системи оподаткування. Зараз Україна займає 181-е місце серед 183-х країн світу за рівнем простоти справляння податків. Це аж ніяк не сприяє привабливості інвесторів. Необхідна проста і зрозуміла податкова система, яка задовольняла б сподіванням платників податків і дозволяла б дотримати державні інтереси. Не повинно бути політики збору податків будь-якою ціною. Тоді, коли можливість перевірити суб'єкта буде обмежена чітко визначеними законом випадками – платник буде мати впевненість, що веденню його бізнесу не будуть перешкоджати численні перевірки.

3. В найкоротші терміни треба реалізувати програму реструктуризації банківської системи: підвищення прозорості банківської системи, вдосконалення системи банківського нагляду, запобігання банкрутствам банків, стимулювання підвищення кваліфікації банківських менеджерів, становлення нової системи бухгалтерського обліку, що базується на міжнародних принципах.

4. Треба надати особливу увагу захисту прав інтелектуальної власності. Необхідно не тільки захищати зареєстровані торгові марки, видані патенти, здійснювати захист від підробки продукції, але також і ввести переслідування за самовільне використання торгової марки, як це передбачено законодавством, намагатися підвищити ефективність діяльності правоохоронних органів в цій сфері.

5. Так само всесторонньо повинна розвиватися конкуренція. Необхідна ліквідація обмежень на підприємницьку діяльність і створення рівних умов для суб'єктів господарювання.

Висновки і перспективи подальших розробок. Сприятливий інвестиційний клімат повинен стати для України своєрідним «трампліном», який дозволить нам покинути зону «бідності» та «постійного застою» та, хоча б на крок, наблизитися до розвинутих в цьому плані європейських держав.

Для здійснення перетворень в економіці України потрібні значні капітальні вкладення. Стримуючим фактором тут є інвестиційний клімат, який продовжує залишатись несприятливим через політичну та економічну нестабільність, що змушує іноземних інвесторів здійснювати обережну політику у сфері інвестиційного співробітництва з Україною. Потрібна довгострокова стратегія стимулювання інвестицій.

Література:

1. Правління НБУ - Постанова «Про врегулювання питань іноземного інвестування в Україну» від 10.08.2010 № 280.
2. Гаврилюк О.В. Інвестиційний імідж та інвестиційна привабливість України // Фінанси України. - 2008. - №2 (147). - С.68-81.
3. Даниленко А.А. Актуальні питання прямих іноземних інвестицій до України з ЄС (у контексті розширення Євросоюзу на Схід) // Фінанси України. - 2008. - №1 (146). - С.127-137.
4. <http://www.smida.gov.ua>

Abstract

Dyskina A.A., Sedlyar L.S.

Economic fundamentals of improving the investment climate in Ukraine

Considered the main trend of direct and indirect investment in the country for a certain period and found a number of major systemic defects economic and legal environment that hinder foreign investment. Courtesy of the main factors that affect the volume of investment, presents possible ways of improving the investment climate in Ukraine.